

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De pulcritudi[n]e corp[or]is ta[m] viri q[uod] m[u]lieris q[...]
occasione[m] luxurie Sermo. XCIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

mūdi pspitate in porci z bestia transmurat. i. in luxuria z libidine carnis duoluit: p qua porcis filis efficit. In cur? figura filius pdigus vi u. ndo luxuriose fuit ad pascendū porcis dedi eas. Luce. xv. vbi dicit Glo. porci sūt q ea quibz imundi spūs gaudēt opant. Porci em sūt qui vitam suā scenose libidini z voluptuose manz cipārit. L. hys. sup Joan. Et Boe. lib. iij. de pso. pfa. iij. die. Qui sedis in iudisqz libidibz mergit: sordide suis. i. porci voluptate decinet. Ita z in vitis phoz. c. xvij. dicit. q cum qdam stolidus audiente Pythagora diceret se malle cum mulieribz qz cū phis cōuersari. Rndit pythagoras Sues inqz libenes? in luto qz i aqua versant. q. d. qz carnis illecebros dedit? nō esse nisi porcus. Ex pmissis qz pz: quō qz ex pspertate in viciū luxurie pducit: ex ostēsiōe rez naturaliu figuraz / scripturaz / scēaz / z fictionū poeticaz. Unde z dicit Hiero. pza Jovintianū Diuine inqz pper epulas z libidies cōparant: tolle epulaz et libidiniū luxuria: z nemo qz et diuitias: quaz vsus oīs aut in ventre aut sub ventre est. Et tamē sepe ex nimia auaricia pcrāriū accidit. ita qz nec viuāt gulose / nec luxurio se timētes se ad hec pecunia exponere oportere. Sz finalit si se resoluerēt pper gulā diuitias cōgregarēt / qz timēt se deficere: z nō vt vellent p libito suo viciū semp habere. ¶ Sed dicerz qz: sup dicit est circa fictiōes poeticas. allegādo ad hoc Boetii. iij. de sola. metro. iij. quō homies trāsformēt i bestias. Et ne h possibite: qz hō in bestiam muret. Ad h rñdet sanctus Tho. in cōmēto sup dicto loco Boetij: qz transformatio homis in bestia remanēte aīa rōnalt: nō est possibil fm rem: qz si esset possibil vlt cēt possibil fm trāsmutatiōez subalē vel accidē talē: nō fm trāsmutatiōez subalē: qz p talē iterō ducit noua forma subal. Et sic due forme sub stāciales specie differēt: vt forma lupi z boīs simul iformarēt idē corp: qd falsū est: qz tūc nō cēt vnū cōpositū sz duo: et nec cēt lup? nec hō. Nec ē possibil talis trāsmutatio fm accidētia pzia: qz disponūt mām ad determinā formā: qz impossibil ē mām fm vnā z eandē dispositiōe nē pportioniati oīu crsis formis. vñ oīno impossibil ē aīam scellectiā vniri mām dispositre p forma lupi. ¶ Ex q sequit: qz trāsmutatio d qz dicitur est: si est possibil erit solū fm accidētia indi uidui pueniētia ab extriōibz causi: quēadmo dū vī pēgisse de rege Nabuchodonosor. De q legit i Daniele. qz ab hoibz eicet? fenū comedite vt booz: roze celi corp? ei? ifectū est: donec ca? pilli ei? crescerēt in silicudinē adlay z vngues eius qz vngues autū. Et qz trāsmutatiō fm talia accidētia: due ab expssa repñtatiōe specie. pper deformitare figure. Jō vt sic pōt dicit trās mutatiōez ēē factā i bestia aīa remanēte. Alij dicūt qz hōi trāsmutatio nō sit possibil fm rē: sz fm qndā apparitiōez phāsticā. Unde nō vī rōnabile: qz Nabuchodonosor trāsfulerit se ad

Porci

Explū

Nota

Nota hñ

quō hō / mics in bestias transmutant

Nabu / chodonosor

lūmēta comedēs fenū nisi q qdā mania z ap? paritiōe pbāsticā agitat? seipz reputabat iū mētū aut bestia: p qdā psortio hoim eicet? ea z cū fer? bīcauit. Rogem? hōi vt si q nob ex deo oīm bonoz largitore aliq occurrit pspitas q nos sua mīa adiuer ne p eā a dei mādatis declinem? sz porci? magz hōi dei amem? Amē

Depulcritudie corpis tā viri q mulieris q dat occasiōē luxurie Sermo. XCIII.

Pulcritudo eius

Capriū fec aīam ei? Judith. xvi. p? spēs mlier? mlti pter? Eccl. ix. In p? te. ser. audist? ex nā / ex figura / ex sacra scēturā / z ex fictiōe poetica. quō pspitas mōana sit occasio siue cā luxurie. Et nihil infelic? homi pccōi felicitate mōana. Nūc nū vidēdū erit d corpali pulcritudie: qz mltiplicat dat occasiōē luxurie: nō solū i mliere: sz ē i viro: iura sba rēat. Pulcr. ei? ca. fec aīaz ei?. vitz dū pulcritudiez corpale hō icidit i luxuriā: z aīaz suā e apit / z demōibz substernit. qz mlti pter? p? spēs mlier? Eccl. ix. pter? hō non solū fm coz? p? sz z sī aīam. Pro gīa Bue ma. Pulcr. eius cap. fecit aīam eius vbi s.

¶ Circa sba rēmar? pmo vidēdū est ex qbz possit oīdi testimonijs: qz pulcritudo sit cā vlt occasio luxurie. Scdo vtz pulcritudo corpis sit homi appētēda vel nō.

¶ Circa pmiū est adu erēdū qz triplici testimo nio oīdi pōr pulcritudinē corpis ēē cām / siue occasiōē lūcus siue luxurie. vitz testimonio

Scripture sacre
Moralis phie
Poetice

¶ Prio hōndit testimonio sacre scēpture. Vñ pulcritudo dyne decepit sichen: z fuit cā sue luxurie: z p pñs mores / siue infectiōis sue z suoz. Gen. xxxij. Jē pulcritudo mlier? fuit cā de / structiōis cori? mōi: pper octo hoies p dūuū. Vñ Gen. vij. dz. Vidētes filij dei filias hoīs qz cēt pulcre: acceper? sibi vxozes ex oībz qz ele gerāt. p? qd ait dñs. Penitet me fecisse hoies. Nō pmāebit spūs me? hoie ierū: qz caro est. Nā viri p? corpale mlier? pulcritudinē defue rūt pteratē z iusticiā: z psecuti sūt suā libidinē: vt de Aug. xv. d. ci. d. c. xij. sic iqr. filij dī filiaz hoīs sūt amore capti. atqz vt eis pūgibz fruerēt i mores societatis frigene dfluerēt: dflra pterate quā i scra societate suabāt. Jē p? corpis pferi tudiez sarai rapta fuit i domū pharadīs. i. reg? abimelech. p? qd ipe fuit i piclo: z flagellat? ē plag? maris Gen. xx. Jē p? cū berabe fuit cā adulteri? ipi David. ij. Reg. xj. Jem pulcritudo susanne mouit i concupiam duos senes p? hōs Dan. xij. Jē pulcritudo iudith dece? pit holofernē. de q dz in rēare. Pulcr. ei? ca. fe. a. ei?. Ecce agre oīsū ē pulcritudinē mlier?

Pulcr? iudo dīz lauū cā

De pulcritudine corporis

B e eam libidinis et illiciti amoris. Et ideo sapiens dicit
 Eccl. ix. Auerte faciem tuam a muliere compta: et ne
 circumspectas species alienam. propter species enim mulieris multum
 perit. Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.
Secundo hinc ostendit testimonio moralis philosophie siue
 ethice. Nam docet Aristoteles in Ethicis c. vi. quod demum nos
 ad delectationes habere. sic se habuerit ad belenam se-
 neces plebs troiana. Quod exprimitur in Alb. in commento
 eiusdem dicitur quod belena grecorum pulchritudo sua pul-
 chritudine ebescit: in enclauis et paride/stultos al-
 lectit. Et ideo seniores fuerunt quod nullus eam nisi a uisa
 facie respiciat: ne uisa eius pulchritudine in delectatione ca-
 deret: quod ex illi uisione mortis carnalis delectationis surgit:
 quod ex forma precepta in mente originem trahit et fortiter
 impellit: nisi legibus uisum nec ueritate legibus assilatur. Et
 ideo ut dicitur in Alb. ubi dicitur a Dionysio demones uocat/ li-
 gas et ceca ligas ex radicatione: quod radicat in natura
 animalitatis. Cetera uero exi considerat: et quod uisum delectat
 delectat. Demones autem ex his: quod nullus recipit legem uel mo-
 derationem. et ideo non habet aliam medicinam nisi quod delictum
 per fugam: quod intelligitur per faciem a uisa. In eodem signum dicitur
 cum poete. ut per Dui. iij. meta. quod plene faciem gorgo-
 nis a uisa facie abscidit: eo quod gorgonem sua pulchritudine
 rudie trascesures ligauit: et se respicietes in mobili-
 les fecit. Et ideo si plene faciem ad eam ueritissimum caput per-
 cidere non potuisset. ut dicitur in Alb. Gorgones sunt Judo-
 ri. Et c. iij. Singulis meretricibus erunt spiritibus
 que se aspicietes uidebantur lapides: unum oculum tamen
 habentes que in uicem uidebantur. Fuisse autem tres sorores unum
 pulchritudinis que unum oculum: que ita speciosos suos stu-
 pelcere faciebant. ut uertere eos purarent in lapides.
 Hec Judo. Medicum habuisse unum oculum: quod
 fuisse unum pulchritudinis/ sua pulchritudine stupefa-
 cietes ut dicitur. Sic de Judith dicitur: que ad assyrios: quod
 considerantes faciem eius erat in oculis eorum stupor: quoniam
 pulchritudinem eius admirabantur. ut habet in Judith.
Tercio hinc ostendit testimonio poetarum. Et hoc
 ex poetis gorgonum iam deca expressit apparet hinc. cum pro-
 aploiori testimonio adhuc aliam poeticam fictionem ad-
 ducere uolo. Nam pulchritudinem esse occasione luxu-
 rie et delectationis illicite. patet ex fabula narcissi et
 daphnes. Nam daphne dum mira fulgeris pulchritu-
 dine: et ob hoc festaret nis a ioue que eam uoluit corrumpere.
 ipsa rogauit cellurum dea ire: quoniam propter deam pul-
 chritudinem digressus sibi auferre: que sibi occasio tanti
 doloris et infestationis erat: quod da misra est: eam ilauit
 mutauit. et sic pbebi cupidine euasit et in hircinam
 te permansit. Sicut ut fingit Dui. i. j. meta. Sicut
 narcissus fuit puer pulcherrimus. de quo expressas que da-
 bat rursus hircinam. cum esset que que diu esset uictus.
 rursus. quod diu si non esset forma et pulchritudine propter
 uisum. Hic quod da die fatigat: ad fontem quod da cla-
 rissimum uenit: in quo fonte sua uisum pulcherrimam
 respexit: et in eum uisum amore exarsit quod recede-
 re non uoluit. et sic ibi inedia et fame perijt. que fi-
 ctio in ueritate manifestat: quod forma et pulchritudo
 homines ad illicitum amorem usque ad mortem inclinat.
 Et ideo bene sapiens ait. Fallax est gratia et uana pulchri-
 tudo. Prouer. vi. Hec dicitur primo. Tunc ad secundum
 ut: pulchritudo corporis sicut appetenda uel non. Dicitur

dum est: quod pulchritudo corporis non est appetenda
 propter plura uicia

- Proprietas
- Fragile existens
- Labile appetens
- Facile attrahens
- Notia coplacentia

Primo pulchritudo corporis non est appetenda: quod non est
 durabilis: sed multum fragilis existens. Sic enim
 flores ad facile auram eis aduersam sua pulchritudine
 diuuant. ita propter discrasiam modicam homines
 ualde discolorant. Unde Boetius in de philosophia. psal. viij.
 Forme nitore rapidum est et uelox: et uoluntate florum mu-
 tabilitate fugacior. Et postea dicitur. Quoniam quod
 fuerit pulchritudo et fortiter: triuane febris igne dis-
 soluit: uel dissoluit per. Etiam super erare et trine mi-
 nuunt. Unde Dui. iij. cristum. Ita decem facies lon-
 gis uiciabat annis Rugas in antiochus fronte senis
 lis erit. Cuius aliquis dicitur: fuit hec formosa do-
 lebis. Et speculum medax quod est tuum. Et. ij. dicitur ar-
 te dicitur. Forma bonum fragile quoniam accedit ad
 annos. Fit minor et spacio carpit ipsa suo. Nec
 uiole se nec candida lilia florere. Et riget amissa
 spina relicta rosa. Et ideo de castragali bono non
 est glandium. Sic Uirgilio ostendit in buco. alloquens
 ougonem per erum dicitur. O formose puer nimium ne
 crede color. Alba ligustra cadit: uacina nisi
 gra. i. uiole purpurei coloris: legum. i. colligunt
 et decerpunt. **S**ecundo corpus pulchritudo non est
 appetenda: quod habet labile apparatus: quod tamen est in
 superficie et pelle sic color in pietate: ostendens pulchri-
 tudinem in superficie et reges turpitudinem in pelle.
 Pulchritudo enim sicut in papia dicitur a specie cutis dicitur:
 quod pellis. Et ideo de corpore hominis pulchritudine
 est sic de pulchritudine pomorum in sodomis. De quo
 dicitur Aug. xij. de ci. dei ca. v. quod sicut exterior pulchritudo
 rima in se cunctis fauilla. Itaque ut mortuorum se
 pulchritudo: que se exercet pulchritudo: in se autem feroze et of-
 fibus mortuorum plena Mar. xij. Unde Bern.
 Quid est pulchritudo corporis nisi uelam turpitudinis.
 Et dicitur: quanto homines sicut pulchritudo tanto se
 in se turpiores. Quod appetit mulieribus que maiorem
 habet uisus ab eis pulchritudines: et est in se ampliore
 habet diuersorum hominum turpitudinem. Sicut in hinc
 busda hominibus: que in tenebris uidentur lucere ut stella
 et esse ualde pulchritudo: sed ad lucem applicat sicut turpitudinem
 pissimi. Sic reuera homines pulchritudo ab eis. turpes
 sicut si uideant eorum interiora. ut ostendit Boetius ubi
 dicitur de alciade pulcherrimo: allegas Aristoteles. Si
 que ut ait Aristoteles. linceis oculis homines uidentur: ut
 eorum uisus obstancia que penetraret: nonne in oculo spe-
 ctis uisceribus illud alciadis superficie pulchritudo
 rimu corporis turpissimum uideret. Et bene turpissimum
 mu: quod homo putredo et filius hominis Job. xxv.
 Et dicitur. Tho. i. commento super Boetium. ubi dicitur quod alci-
 piades mulier fuit pulcherrima: quam uidentes que
 dam discipuli Aristoteles. duxerunt eam ad Bri-
 storelem ut ipsam uideret. qua uisa dixit pre-
 missa uerba. si homines linceos oculos haberent
 uiderent. Alij uolunt quod fuit uir pulcherrimus
 ut uideret uelle Boetius. ubi super. **T**ercio pulchritudo

Exemplum
Flora
de uiso

Pulchritudo est
crimini causa

Exemplum

Exemplum

eritudo corpis nō ē appetēda: qz bz facile attra-
 hētia: eo qz facillime trahit ad ruinā. Nā pulcritudo mlieri ē sic pulcritudo pantherę: vt dicit mgf Simō burston. de qd dī qz bz caput turpis
 fitū z corp⁹ pulcrū. Et caput fribile abscondit: z corp⁹ oñdit: qz qd bestias ad sui spectaculus trahit. qz sic incētas circa ei⁹ pulcritudinē de-
 nozat z comedie. Sile de Jhd. xij. Et m. d. qdā serpēte Jec pulcritudo sol nimis ispecta ispeci entē qñ cecat. z peluis bñ cersa z ignea: vsus ad se respiciētē lumie oclor⁹ pnat. Sic reuera pulcritudo nimis ispecta piclirat. In cui⁹ figu-
 rā Zorb cū ract⁹ pulcritudie loci ad amena tor danis descēdit ab hostib⁹ cap⁹ fuit. Sen. xij. qz p mlieri pulcritudinē qz ducit ad inimicor⁹ subiectes: sic oñdit Hugo de clau. aie. Lum mlierē ei pulcra delectatio carnal⁹ qz cū turpi nō ficeret pfiat: vt dē idē Hugo. ¶ Quarto pulcritudo corpis nō ē appetēda: qz bz noxia cōplacētis. qz pulcritudo corp⁹ actiue z passiue est crimi-
 nū cā. Actiue qdē: nā pulcra cōis se supbi dīz cētē Qui. i. d. fasti. Fast⁹ iest pulcra: z seqt supbia formā. qd i regina vastbi vrozē Asueri bñ apparuit. qz p suā pulcritudinē ad ipiū Asue-
 ri venire pcepit. z ob h abiecta fuit. Hester. i. Rursū pulcra cōis sūt lasciu. Et iō aie Juuen. Rara ē pcordia forme z pudicitie. Pulcra tu-
 do ei iuuenē pda alienē libidinis: aut pdonē effi-
 cie castitatis: vt dē Holkor sup li. Sap. lec. xciij. Laus ē incōtinētā passiuē pulcritudo femi-
 ne: qz ispecta solet ad illecebā traher. Un Ber-
 sabec. p pulcritudinē placuit David: z cū ad-
 erimē traxit: ait Hug. vbi s. Et his isert qz mu-
 lieres dñt bñ regere suā pulcritudinē: ne dent
 alijs occasiōes ruine. exēplo illi⁹ adolescētē d q
 narrat Uale. li. iij. qz excellēt pulcritudis ado-
 lescentē cū plimū feminaz illustrū sollicitaret
 oclor⁹. iōqz vris z parētib⁹ cap⁹ suspectū se sen-
 tiret: ei⁹ decorē vulnerib⁹ diffudit. deformitaz
 tē sanitatē sue fidē qz formā iramētū aliene
 libidinis eē maluit. Idē recitat Amb. iij. d. v. gita-
 re di. Juuenē veteres fabule ferūt: cū ob admi-
 rādā oris pulcritudinē i amorē accēderet femi-
 nas: stigmatib⁹ iarasse vultū: ne qz cū posset a-
 mare. Exēplo illi⁹ studeam⁹ formā z corpales
 pulcritudinē nō curare. Hoc em maxie ad virū
 videt pñere. qz forma viros neglecta decet: aie
 Qui. Rogem⁹ qdē vī cētatiōe carnis pprie
 aut ab eē aliene pulcritudinis nos adiuuet ne
 cadam⁹: s; p victoriā secū coronemur Amē.

De malicia verulaz inducētū ad
 luxuriā. Sermo. XCV.

Lingua tertia mul-
 tos cōmouit Eccl. xxvij. In pceden-
 rib⁹ sermōib⁹ audist⁹ d mlt⁹ occasiō-
 nib⁹ luxurie qz enumeratū sup ser. lxxxv. Et si
 gnant i pcedētī sermōe de pulcritudie mlieri: qz ē
 vna ex illis occasiōib⁹. Ex qz etā caus⁹ corp⁹

pulcritudo nō ē appetēda. Nunc nōr videndū
 erit d malicia verulaz q alias psonas inducūt
 ad luxuriā suis pfluasiōib⁹. quoz maliciā Sa-
 piēs describit p linguā tertiā. De q etiā lingua
 dixi sup sermōe. xxxvij. L. Et nūc plura d illis
 dicitur sū: quōd Ant cā z occasio luxurie, quia
 inf cereras occasiōes luxurie enumeratas sup
 sermōe. lxxxv. illa erat vltia Pro gfa Bue ma-
 ria ¶ Lingua tertia cōmouit mltos zc. vbi s.
 ¶ Circa vba thematis nōr adū est qz p linguā
 tertiā intelligit psona tertia siue media inf duas
 psonas p luxuriā se maculātes. qz p hāc linguā
 tertiā sepi⁹ accidit vt luxurie malū ppetret: qd
 al's nllō mōi op⁹ vlt valde difficult pducet pos-
 set. Nā inf oia mlieri deceptiua pstantissimū ē
 ppria ancilla/an⁹ aur verula. hec em sine timorē
 re sp bz ad dñas accessū. hec pōr videre ei⁹ anim
 ex signis exētorib⁹ ad venera iclinari. hec au-
 dact pē de qñbz loq. et sine recūdia puella aue-
 dñā apit mentē suā ei. Et iō pōere de arte amā-
 di loqñtes i pms p sūlū amātib⁹ recurrere ad
 verulā: z munerib⁹ vlt pib⁹ corūpe ancillā: vt
 Qui. i. de arte. Et ad illi⁹ pfirmatiōez Quid⁹
 iij. metamoz. fingit qz vrun⁹ de hozroz qdaz
 die pomeriā sic notatā vginē pulcerrimā/ hoz-
 roz cultre vacanē: b erbas z arborēz mirabi-
 lit cōponētē respicit: z ei⁹ amorē exarsit: sic qz
 sup modū eā dilexit. qz pper vt ea fructif in di-
 uersas formas se mutauit: z adq̄rere amorē qz
 gis laborauit. Nā mō apparuit hozzulā⁹ cūz
 sarculo. mō miles cū gladio: mō bubul⁹ cū sa-
 mulo: mō secaroz herbar⁹ cū falee: nūc piscaroz
 cū hamara arūidine: qz oia vgo despectit. vltio i
 anū z verulā baculo innixā canicie resperlas se
 mutauit. z sic ad vginē i hozrū irauit: z ei mul-
 tis exhoratōib⁹/ exēplis z inducōib⁹/ amorē
 vruni pfluasit. sicqz puella vbis verule p sēntē
 Et sic vrun⁹ abiecta forma ani/ in forma virili
 z ppria apparuit/ z eā corrupit. Qd reuera iō
 fingit: qz nihil pstantius mala verula repit ad
 decipiēdū iuuenēlas. Nā sepe visū est qz vginē
 aux. z argētū z qñbz p̄ciosa sibi oblata respu-
 erūt: z vltio vbis verulaz decepte pudicitiam
 amiserūt: z sūr caste vrozēs in adulteriū pdu-
 ere fuerūt. Sicut de qdā pudica bona et casta
 vrozē cuiusdā nobilis narrat Petr⁹ alphonfi.
 z hī in narratōio cōi. cui⁹ vir cū pegre pfect⁹
 esset/ a qdā iuuenē ardentē adamat: et p eū ad
 suū amorē laborib⁹/ seruitijs/ z pmissiōib⁹ sol-
 licitat. qz cū oia spreuisset iuuenis egrorare cep-
 pit. Cui qdā verula occurrēs cām languoris qz
 fuit. Et ille pmo cor suū celās: tandē ei aper-
 te. Et illa mor se succursurā pmissit. Ipa qz ca-
 niculā quā habuit duob⁹ dieb⁹ ieiunare pmi
 sit. Et tertia die panē cū sinapi pfectū ei dedit:
 qz pze angustia sinapis fortit lachrymare cepit.
 Pergēs igit ad domū pdicere dñe cum canicu-
 la: honorifice ab ea pp̄habit⁹ honestatē z tpiō
 antiq̄ratē ē suscepta. Que vt caniculā lachry-
 mātē vidit: ammirādo qd d eēt i q̄s iur. An⁹ dō

Exēplū
 floca
 de viso

Pulcritudo est
 criminū
 causa

Exēplū

Exēplū

B

Tlora

Laue
 Exēplū

B
 Exēplū
 Alpbōsi